

شناسایی موانع بین‌المللی سازی با رویکرد انطباق‌پذیری سازمانی و ارائه مدل مواجهه با آن‌ها در دانشگاه علوم پزشکی استان گلستان

محمد جواد زنگانه: دانشجوی دکتری، گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ساری، ساری، ایران.
ترانه عنایتی*: عضو هیأت علمی، گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ساری، ساری، ایران.
رضا یوسفی سعید آبادی: عضو هیأت علمی، گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ساری، ساری، ایران.

چکیده: هدف این پژوهش، شناسایی موانع بین‌المللی سازی با رویکرد انطباق‌پذیری سازمانی و ارائه مدل مواجهه با آن‌ها در دانشگاه علوم پزشکی استان گلستان بود. این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی از نوع پیمایشی بود. جامعه آماری آن را مدیران و اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی استان گلستان به تعداد ۳۷۳ نفر تشکیل می‌دادند که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای و بر اساس فرمول کوکران تعداد ۱۹۰ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه محقق ساخته موانع بین‌المللی سازی با ۶۹ سؤال و پرسش‌نامه محقق ساخته عوامل تسهیل‌کننده بین‌المللی سازی با ۷۱ سؤال و پرسش‌نامه محقق ساخته انطباق‌پذیری سازمانی با ۴۰ سؤال استفاده شد. روایی و پایایی ابزارها مورد تأیید قرار گرفتند. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های، تحلیل عاملی اکتشافی، تحلیل عاملی تأییدی و معادلات ساختاری استفاده شد. نتایج نشان داد که؛ موانع بین‌المللی سازی دارای سیزده مؤلفه «فرهنگی، روش تدریس، محتوایی، انسانی، تجهیزاتی، ساختاری، مدیریتی- سیاسی، مالی، تکنولوژیکی، خدمات پشتیبانی، همکاری‌های بین‌المللی، موانع داخلی سازمان و برنامه درسی»؛ عوامل تسهیل‌کننده بین‌المللی سازی دارای چهارده مؤلفه «اعتباربخشی مدرک، تولید دانش، دسترسی به منابع متنوع یادگیری، آموزشی، ارتباطی، فرهنگی، سیاسی، سیاست‌های کلان آموزش عالی، ایجاد فرصت‌های توسعه حرفه‌ای برای مدیران و استادان، برقراری ارتباطات علمی و فرهنگی، قوانین جاری و شفاف‌سازی آن‌ها، توسعه منابع مالی، توسعه منابع انسانی و توسعه زیرساخت‌های تکنولوژیکی» است. موانع بین‌المللی سازی دانشگاه با ضریب استاندارد (۰/۴۳۱-) بر انطباق‌پذیری سازمانی تأثیر منفی و معنادار و عوامل تسهیل‌کننده بین‌المللی سازی دانشگاه با ضریب استاندارد (۰/۵۰۳) بر انطباق‌پذیری سازمانی تأثیر مثبت و معناداری دارند و مدل ارائه شده دارای برازش مناسب می‌باشد.

واژگان کلیدی: موانع، بین‌المللی سازی، انطباق‌پذیری سازمانی، دانشگاه علوم پزشکی.

*نویسنده‌ی مسؤؤل: عضو هیأت علمی، گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ساری، ساری، ایران.

Email: tenayati@yahoo.com

مقدمه

آموزش عالی، به‌عنوان نیروی محرکه توسعه پایدار و حرکت به‌سوی جامعه معرفتی، دارای نقشی راهبردی است. علاوه بر آن، در مزیت رقابتی کشورها در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی نقش تعیین‌کننده‌ای ایفا می‌کند. در این راستا، در دهه آغازین هزاره سوم، از دانشگاه‌ها انتظار می‌رود که ضمن توجه به جنبه‌های یاد شده، مسئولیت اجتماعی خود را بیش از پیش مورد توجه قرار دهند. برای این منظور، دانشگاه‌ها و موسسه‌های آموزش عالی باید در تحلیل واقعیت‌های جامعه و عرضه راه‌حل‌های فراکنشی پیش‌قراول باشند (نادری و اسماعیل نیا، ۱۳۹۰). از این‌رو، دانشگاه‌ها باید مأموریت خود را از طریق تدوین هدف‌ها و برنامه‌ها و فعالیت‌ها چنان بازنگری کنند که قادر باشند به تولید دانش علمی بپردازند و توانایی لازم را برای عرضه دانش فنی و ترغیب نیروی انسانی با قابلیت‌های مناسب برای درک واقعیت‌های پیچیده اجتماعی فراهم آورند (روگا و همکاران، ۲۰۱۵).

از شصت سال قبل تاکنون در نظام‌های آموزشی دنیا تغییراتی به وجود آمده است و عوامل اقتصادی و سیاسی موجب افزایش تقاضا برای تحصیل شده‌اند. در دنیایی که اقتصادهای ملی به‌طور فزاینده‌ای به هم وابسته شده و جوامع الکترونیک به‌طور مجازی اندازه سیاره زمین را تحت تأثیر قرار داده‌اند، نه‌تنها به شهروندانی با سوادتر نیاز است، بلکه برای حمایت از نوآوری و توسعه به‌منظور ضمانت تسلط و برتری در بازارهای جهانی و دنیای سیاسی، پژوهش و بین‌المللی سازی، برای مؤسسات آموزش عالی و دانشگاه‌ها یک‌دل مشغولی محوری به‌حساب می‌آیند. امروزه دانشگاه‌ها درهای خود را به‌سوی دانشجویان بیشتر باز کرده‌اند، طوری که در طی ۵۰ سال آینده و به‌طور قطع تا انتهای قرن بیست و یکم، ۷۵ درصد کسانی که در کشورهای توسعه یافته و ۵۰ درصد کسانی که در کشورهای در حال توسعه زندگی می‌کنند، بعضی از اشکال آموزش عالی را دریافت خواهند کرد (فتحی واجارگاه و همکاران، ۱۳۹۱). در واقع، روند جهانی

شدن و ایجاد جوامع بین‌المللی، نظام‌های آموزشی دنیا را به‌سوی تربیت افرادی با شایستگی‌های میان فرهنگی، دارای تفکر انتقادی و توانایی مواجهه و حل مسائل پیچیده روز سوق داده‌اند.

بین‌المللی سازی فرایند تلفیق ابعاد بین‌المللی، میان فرهنگی و جهانی به درون هدف، عملکرد و اجرای آموزش عالی به شیوه‌ای است که احترام به تفاوت‌های فرهنگی و سنت‌ها را ارتقاء بخشد (خشنودی‌فر و فتحی واجارگاه، ۱۳۹۰) و بین‌المللی شدن آموزش عالی یا دانشگاه به معنای دادن هویت بین‌المللی به دروس و رشته‌ها و ساختارهای آموزش دانشگاهی از طریق آموزش و ترویج برنامه‌های درسی به فراسوی مرزهای جغرافیای و تلقی مردمان جهان به‌عنوان شهروندان جامعه جهانی است (سلیمی و همکاران، ۱۳۹۴).

امروزه توسعه روز افزون فناوری اطلاعات و ارتباطات و برقراری تله کنفرانس‌های بین قاره‌ای و ماهیت دانش به‌طور کلی نشان‌دهنده آن است که علم و تخصص حد و مرز نمی‌شناسد و در نتیجه دانشگاه‌ها به‌طور اجتناب‌ناپذیری مؤسسات بین‌المللی محسوب می‌شوند (بوستروم، ۲۰۰۹). برای هماهنگ شدن مؤسسات آموزش عالی ایران با این تغییرات گسترده و عقب‌نماندن از سیر صعودی نظام‌های آموزشی دنیا باید به اصلی‌ترین عنصرهای بین‌المللی سازی دانشگاه‌ها (برنامه‌های آموزشی و برنامه درسی، محیط آموزشی، ساختارهای مدیریت و عوامل مؤثر بر آن) پرداخت. امروزه مهم‌ترین هدف دانشگاه‌ها بین‌المللی سازی است. حضور در بازار کار جهانی و انواع جدید مشاغل و همچنین پذیرش مسئولیت‌های جدید دانشجویان به‌عنوان اعضای جوامع جهانی نیازمند کسب صلاحیت است که در رویکرد سنتی قابل دسترسی نیست. در این راستا بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها فرایندی است که به‌عنوان راهکار و پاسخ منطقی برای چالش‌های برآمده از جهانی شدن توسط صاحب‌نظران آموزش عالی و به دنبال آن دانشگاه‌های پیشرو در جهان مورد توجه قرار گرفته است.

آموزش عالی و هم افزایش عرضه آن، دانشگاه‌ها را مورد تهدید قرار می‌دهد. لذا انطباق‌پذیری راهکاری ضروری برای مقابله با این آسیب‌ها است؛ بنابراین به نظر می‌رسد که از بعد بین‌المللی شدن می‌شود به این انطباق دست یافت.

زمانی منش و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهشی با عنوان «طراحی مدلی بومی برای بین‌المللی سازی دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران» نشان دادند که؛ مدل طراحی شده شامل عوامل زیربنایی (شرایط سیاسی و امنیتی، شرایط فرهنگی و اقتصادی، شرایط جهانی و منطقه‌ای) و روئینایی (مدیریت و منابع انسانی، همکاری علمی، فضا و تجهیزات، برنامه‌های درسی، فعالیت فوق‌برنامه، نظارت و بازبینی، فرهنگ دانشگاهی) است که عوامل زیربنایی به‌صورت غیرمستقیم و نامحسوس بر بین‌المللی سازی دانشگاه تأثیر می‌گذارند و عوامل روئینایی به‌صورت مستقیم و محسوس به دانشگاه وجهه بین‌المللی می‌دهند؛ اسماعیل نیا و همکاران (۱۳۹۵)، در پژوهشی با عنوان «بررسی وضعیت موجود و مطلوب بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها از دیدگاه صاحب‌نظران در دانشگاه تهران» نشان دادند که؛ وجود منابع مالی ناکافی، تسهیلات و امکانات فرسوده و نامناسب، وجود موانع فرهنگی، موانع قانونی و بهره‌مندی محدود از استقلال دانشگاهی، مدیریت تمرکزگرا در نظام دانشگاهی، نداشتن مهارت در زبان‌های شناخته شده بین‌المللی، کمبود کارکنان متخصص و آشنا به امور بین‌الملل، نبود اراده سیاسی واقعی در عرصه ملی و دانشگاهی برای بین‌المللی شدن، کمبود اعضای هیات علمی آشنا به امور بین‌الملل، تأکید زیاد بر روش‌های سنتی تدریس و عدم پذیرش الگوهای جدید تدریس و نبود شایستگی‌های بین‌المللی در مدیران از موانع بین‌المللی شدن دانشگاه هستند؛ سلیمی و همکاران (۱۳۹۴)، در پژوهشی با عنوان «بررسی موانع و راهکارهای بین‌المللی شدن برنامه‌های آموزش عالی فنی-مهندسی» نشان دادند که؛ اعضای هیات علمی عوامل فرهنگی، انسانی، ساختاری، تجهیزاتی، محتوای و روش تدریس را

جهانی یا بین‌المللی شدن واژه‌ای با ابعاد فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی است (گرگوریوا، ۲۰۱۴) و تئوری‌های بین‌المللی سازی به‌طور گسترده مرتبط با مقوله‌های اقتصادی، فرهنگی و سیاسی هستند. بر طبق دیدگاه چنگ (۲۰۰۲) بین‌المللی سازی در هزاره جدید انواع مختلفی دارد که شامل جهانی شدن تکنولوژیکی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است. آثار بالقوه جهانی شدن پیامدهای مهمی بر نظام‌های آموزشی خواهند گذاشت. از سوی دیگر ضعف تعاملات و همکاری‌های علمی، آموزشی و پژوهشی مراکز آموزشی با سایر کشورها باعث کاهش منافع توسعه جامعه ملی می‌شود (خسروی نژاد و همکاران، ۱۳۹۰). لذا بر طبق اهمیت برنامه‌های آموزش عالی مسأله اساسی در پژوهش کنونی بررسی موانع بین‌المللی سازی با رویکرد انطباق‌پذیری سازمانی در دانشگاه علوم پزشکی و راهکارهای دست‌یابی به این فرایند و ادامه آن همگام با برنامه‌های استاندارد جهانی است.

از طرفی انطباق‌پذیری را راهکاری ضروری برای مقابله با آسیب‌پذیری می‌دانند. به عقیده اسمیت (۲۰۰۱) انطباق با تغییر شرایط، اشاره به تنظیماتی در سیستم‌های محیطی، اجتماعی و اقتصادی دارد که در پاسخ به محرک‌های واقعی یا مورد انتظار و آثار و نتایج آن‌ها و کاهش آسیب‌پذیری انجام می‌شود (الوداری و همکاران، ۱۳۹۲). لذا دانشگاه‌ها از جمله دانشگاه علوم پزشکی باید انطباق‌پذیر باشند؛ چرا که دانشگاه‌ها با عرضه و تقاضا سروکار دارند. در دوره کثرت داوطلبان ورود به دانشگاه یا به اصطلاح پشت کنکوری‌ها، نظام آموزش عالی به علت فزونی تقاضا نسبت به عرضه، به‌طور ناموزون توسعه یافت و بیش از دو دهه بدون کوچک‌ترین مشکل (در بُعد تقاضا) ادامه فعالیت داد؛ اما اکنون بسیاری از مراکز دانشگاهی با بحران جذب دانشجو یا بحران صندلی خالی مواجه هستند (افشار کاظمی و برومند، ۱۳۸۸). از طرف دیگر روز به روز عرضه‌کنندگان جدیدی وارد عرصه آموزش عالی می‌شوند. بنابراین می‌توان گفت هم کاهش تقاضای

چانگ و لین (۲۰۱۸)، در پژوهشی با عنوان «استفاده از شاخص‌های زمینه، ورودی، فرآیند و نتیجه (CIPO) برای بررسی بین‌المللی شدن مؤسسات آموزش عالی در تایوان» نشان دادند که؛ شکاف گسترده‌ای بین اهمیت و امکان اجرای بین‌المللی شدن در ابعاد ورودی و بخشی از ابعاد زمینه وجود دارد؛ کاهن و همکاران (۲۰۱۶)، در پژوهشی با عنوان «درک مدیران از موانع بین‌المللی شدن: بررسی شرکت‌های مبتنی بر فن‌آوری جدید در برزیل» نشان دادند که؛ موانع بین‌المللی شدن شرکت‌های مبتنی بر فناوری عبارت‌اند از: مانع سازمانی خارجی، مانع ظرفیت سازمانی داخلی و مانع منابع انسانی؛ روگا و همکاران (۲۰۱۵)، در پژوهشی با عنوان «بین‌المللی سازی آموزش عالی: تجزیه و تحلیل عوامل مؤثر بر انتخاب دانشجویان خارجی از موسسه آموزش عالی برای تحصیلات» نشان دادند که؛ مهم‌ترین عوامل مؤثر بر انتخاب مؤسسات آموزش عالی برای تحصیلات دانشجویان عبارت‌اند از: کیفیت تحصیلی، شهرت بین‌المللی دانشجویان و کارکنان؛ یاتاگان (۲۰۱۵)، در پژوهشی با عنوان «چالش‌های سیستم آموزش عالی رومانی در زمینه جهانی‌سازی» نشان داد که؛ انتقال آموزش عالی به آموزش جامع، هزینه‌های بالای خدمات آموزشی، کاهش سهم کمک‌های خصوصی، شرایط دسترسی نابرابر به خدمات تحصیلی فارغ‌التحصیلان دانشگاه از چالش‌های سیستم آموزش عالی است و چالدرز (۲۰۱۰) در پژوهشی با عنوان «دانشگاه‌های قرن ۲۱: روند در حال توسعه مشارکت اعضای هیأت علمی در بین‌المللی شدن آموزش عالی» به-بررسی ویژگی‌های دانشگاه‌های بین‌المللی و برنامه‌های درسی بین‌المللی شده پرداخت و موانعی را که سر راه این امر وجود دارد چنین برشمرد: موانع ذهنی، موانع فرهنگی، موانع سیاسی، موانع ساختاری و اداری و موانع تکنولوژیکی.

با توجه به اینکه دانشگاه علوم پزشکی به‌عنوان یکی از نهادهای آموزش عالی تا حدود زیادی از شرایط بین‌المللی سازی تأثیر می‌پذیرد؛ ولی این امر با موانع و مشکلاتی

به‌عنوان موانع بین‌المللی سازی برنامه‌های درسی می‌داند؛ اشتری (۱۳۹۴)، در پژوهشی با عنوان «بررسی موانع بین‌المللی سازی برنامه درسی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی از دیدگاه اعضای هیات علمی دانشگاه‌های غیر انتفاعی شهر ایوانکی» نشان داد که؛ از دیدگاه اعضای هیات علمی به ترتیب عوامل فرهنگی محتوایی، تجهیزاتی، ساختاری، انسانی به‌عنوان موانع بین‌المللی سازی برنامه‌های درسی می‌باشد؛ عصاره و فقیه عباسی (۱۳۹۴)، در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر بین‌المللی شدن برنامه‌های درسی دانشگاهی در مؤسسات آموزش عالی ایران» نشان دادند که؛ از دیدگاه اعضای هیأت علمی عوامل مدیریتی، تجهیزاتی، ارتباطی، اعتباربخشی مدارک تحصیلی، محتوایی، تولید دانش و دسترسی به منابع متنوع یادگیری به ترتیب مهم‌ترین عوامل مؤثر در بین‌المللی شدن برنامه‌های درسی دانشگاهی است؛ فتحی و اجارگاه و همکاران (۱۳۹۱)، در پژوهشی با عنوان «بین‌المللی سازی برنامه درسی در نظام آموزش عالی ایران: چالش‌ها و راهبردها» نشان دادند که؛ کسب اقتدار علمی ایران، مستلزم حرکت نظام آموزش عالی به‌سوی بین‌المللی شدن است و در این راستا عواملی چون زبان تدریس، صلاحیت استادان، خدمات پشتیبانی و همکاری‌های بین‌المللی در بین دانشگاه‌ها در کنار تأمین منابع مالی، انسانی و فناوری و چگونگی بهره‌برداری از فرصت‌هایی چون جذابیت‌های فرهنگی در ایران، از چالش‌های آموزش عالی در دستیابی به این مهم محسوب می‌شوند و خسروی نژاد و همکاران (۱۳۹۰)، در پژوهشی با عنوان «بررسی موانع بین‌المللی سازی برنامه‌های درسی دانشگاه‌های آزاد منطقه ۶ استان خوزستان از دیدگاه اعضای هیأت علمی این دانشگاه‌ها» نشان دادند که؛ از دیدگاه اعضای هیأت علمی، مشکلات فرهنگی، مالی، تجهیزاتی، مدیریتی-سیاسی، تکنولوژیکی (فاوا)، انسانی، محتوایی، روش‌های تدریس و ساختاری از موانع بین-المللی سازی برنامه‌های درسی دانشگاه می‌باشند.

تأیید روایی محتوایی پرسش‌نامه‌ها، شاخص‌های روایی محتوایی (CVI) و نسبت روایی محتوایی (CVR) را محاسبه نمود که مقادیر CVI در تمام گویه‌ها بالای ۰/۷۹ و مقادیر CVR نیز بالای ۰/۶۲ محاسبه شد. لذا روایی محتوایی پرسش‌نامه‌ها تأیید شد. پایایی آن‌ها با استفاده از آزمون ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد که تمامی متغیرها از پایایی خوبی برخوردار بودند. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های تحلیل عاملی اکتشافی و تحلیل عاملی تأییدی و معادلات ساختاری و نرم‌افزارهای SPSS20 و PLS استفاده شد.

یافته‌ها

در ابتدا به‌طور خلاصه بخشی از خصوصیات جمعیت شناختی آزمودنی‌ها به‌صورت تفکیک شده بیان گردید: در متغیر جنسیت: ۶۲/۶ درصد از نمونه آماری را مردان و ۳۷/۴ درصد را زنان تشکیل می‌دهند. در متغیر سن: ۳۱/۱ درصد از نمونه آماری در گروه سنی کمتر از ۴۰ سال، ۵۷/۹ درصد در گروه سنی ۴۰ تا ۵۰ سال، ۱۱/۱ درصد در گروه سنی بالای ۵۰ سال قرار دارند. در متغیر سابقه کاری ۲۹/۵ درصد از نمونه آماری دارای سابقه کاری کمتر از ۱۰ سال، ۵۲/۱ درصد دارای ۱۰ تا ۲۰ سال و ۱۸/۴ درصد دارای سابقه کاری بالای ۲۰ سال می‌باشند. برای شناسایی موانع بین‌المللی سازی در دانشگاه علوم پزشکی استان گلستان از آزمون تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شده است. برای تشخیص کفایت و شرایط لازم داده‌ها برای اجرای تحلیل عاملی، از آزمون‌های تناسب کایزر-میر-الکی و بارتلت استفاده شد. چون مقدار آماره KMO برای ۰/۹۱۸ محاسبه شد، همچنین نتیجه آزمون بارتلت نشان داده که سطح معناداری برای همه متغیرها $\text{Sig} < 0.05$ محاسبه شده است، لذا داده‌ها کفایت و همبستگی لازم جهت اجرای تحلیل عاملی اکتشافی را دارند. درصد واریانس تبیین شده در ستون آخر نشان می‌دهد که از ۸۰/۰۱۲٪ تغییرات سؤالات توسط مؤلفه-های استخراج شده قابل تبیین هستند. در ادامه برای

مواجهه است، لذا در این پژوهش تلاش می‌شود تا با شناسایی موانع بین‌المللی سازی با رویکرد انطباق‌پذیری سازمانی در دانشگاه علوم پزشکی با ارائه یک مدل گامی در جهت رفع موانع برداشته شود؛ بنابراین سؤال اصلی پژوهش حاضر این است که: «مدل مواجهه با موانع بین‌المللی سازی با رویکرد انطباق‌پذیری سازمانی در دانشگاه علوم پزشکی استان گلستان چگونه است؟».

مواد و روش‌ها

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش توصیفی از نوع پیمایشی است. جامعه آماری آن را کلیه مدیران و اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی استان گلستان به تعداد ۳۷۳ نفر (مدیر ۷۰ نفر و هیأت علمی ۳۰۳ نفر) تشکیل می‌دهند که بر اساس فرمول کوکران، تعداد ۱۹۰ نفر (مدیر ۳۶ نفر و هیات علمی ۱۵۴ نفر) با روش نمونه‌گیری «تصادفی طبقه‌ای» بر اساس سمت سازمانی به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه محقق ساخته موانع بین‌المللی سازی با ۶۹ سؤال و ۱۳ مؤلفه «فرهنگی، روش تدریس، محتوایی، انسانی، تجهیزاتی، ساختاری، مدیریتی-سیاسی، مالی، تکنولوژیکی، خدمات پشتیبانی، همکاری-های بین‌المللی، موانع داخلی سازمان و برنامه درسی»، پرسش‌نامه محقق ساخته عوامل تسهیل‌کننده بین‌المللی سازی با ۷۱ سؤال و ۱۴ مؤلفه «اعتباربخشی مدرک، تولید دانش، دسترسی به منابع متنوع یادگیری، آموزشی، ارتباطی، فرهنگی، سیاسی، سیاست‌های کلان آموزش عالی، ایجاد فرصت‌های توسعه حرفه‌ای برای مدیران و استادان، برقراری ارتباطات علمی و فرهنگی، قوانین جاری و شفاف‌سازی آن‌ها، توسعه منابع مالی، توسعه منابع انسانی و توسعه زیرساخت‌های تکنولوژیکی» و پرسش‌نامه محقق ساخته انطباق‌پذیری سازمانی با ۴۰ سؤال و ۷ مؤلفه «یادگیری سازمانی، ایجاد تغییر، مشتری‌گرایی، تمرکز بیرونی، نوآوری، بینش مشترک و تفکر نظام‌مند» استفاده شد. روایی صوری و محتوایی ابزارها به تأیید متخصصان رسید و همچنین محقق جهت اطمینان از

بررسی این سؤال از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد که نتایج در جدول ۱ ارائه شده است:

جدول ۱. نتایج حاصل از یافته‌های تحلیل عاملی تأییدی برای متغیر موانع بین‌المللی سازی در سطح معناداری ۰/۰۵

متغیر	مؤلفه	t-value	ضریب استاندارد	R2
موانع بین‌المللی سازی	فرهنگی	۲۸/۶۷۵	۰/۸۲۱	۰/۶۷۴
	روش تدریس	۴۴/۶۲۸	۰/۸۶۲	۰/۷۴۴
	محتوایی	۲۶/۹۲۴	۰/۸۱۱	۰/۶۵۸
	انسانی	۲۳/۳۵۹	۰/۸۰۴	۰/۶۴۷
	تجهیزاتی	۲۲/۹۸۵	۰/۷۹۴	۰/۶۳۰
	ساختاری	۴۳/۷۰۰	۰/۸۸۰	۰/۷۷۶
	مدیریتی_سیاسی	۱۴/۹۰۱	۰/۷۳۵	۰/۵۴۰
	مالی	۲۷/۴۳۰	۰/۸۰۹	۰/۶۵۶
	تکنولوژی	۲۴/۰۱۷	۰/۷۹۶	۰/۶۳۴
	خدمات پشتیبانی	۲۱/۶۳۸	۰/۷۷۰	۰/۵۹۴
	همکاری‌های بین‌المللی	۲۱/۵۳۴	۰/۷۷۴	۰/۵۹۹
	موانع داخلی سازمان	۲۲/۵۵۰	۰/۷۹۱	۰/۶۲۷
	برنامه درسی	۱۳/۱۳۲	۰/۷۰۵	۰/۴۹۷

بالاترین بار عاملی مربوط به مؤلفه ساختاری (۰/۸۸۰) و پایین‌ترین بار عاملی مربوط به مؤلفه‌ی برنامه درسی (۰/۷۰۵) است.

در ادامه برای بررسی این سؤال از تحلیل عاملی تأییدی نیز استفاده شد که نتایج در جدول ۲ ارائه شده است.

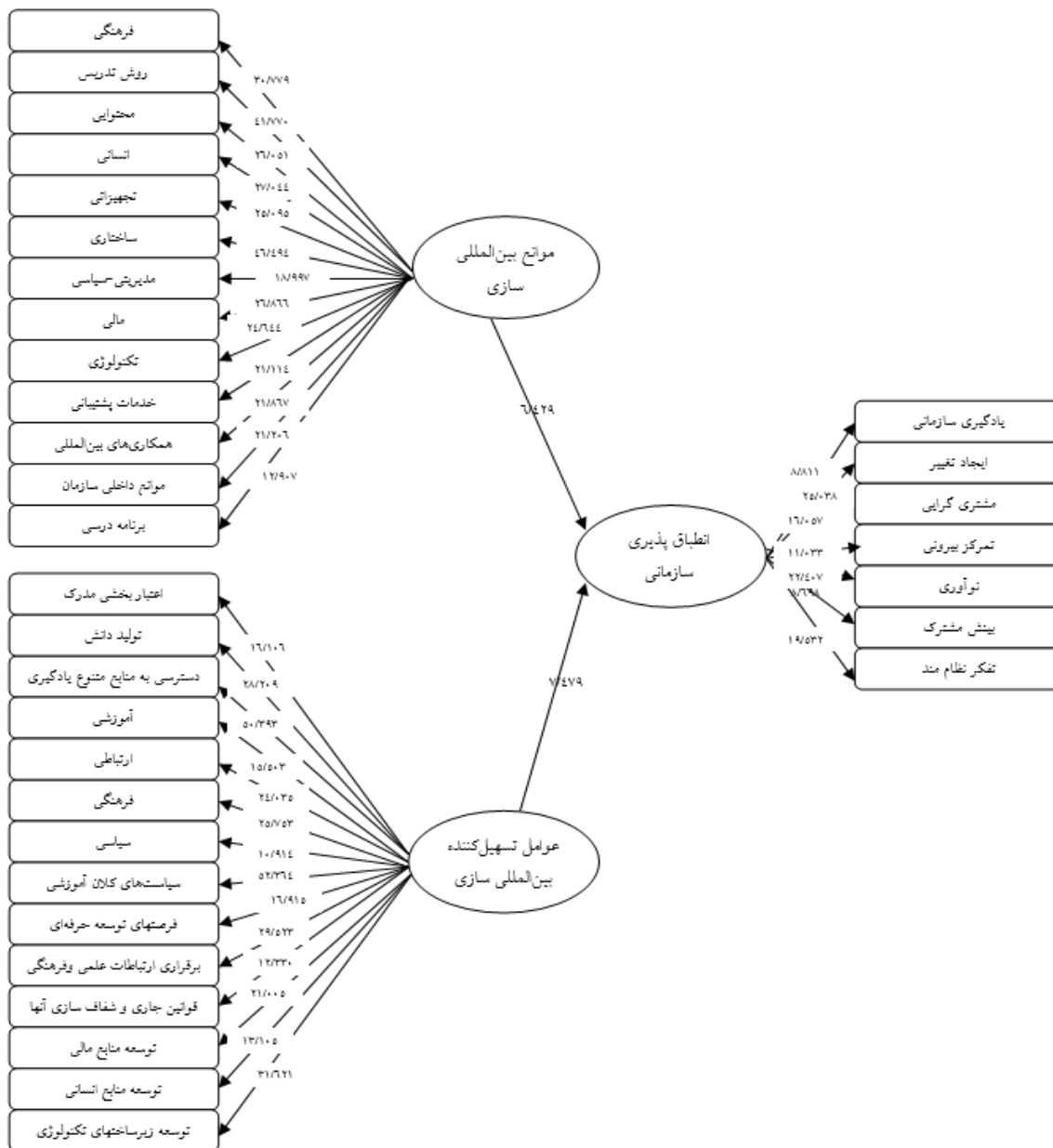
مطابق جدول ۱، در سطح اطمینان ۹۹٪ مقادیر t-value برای تمام مؤلفه‌های موانع بین‌المللی سازی در خارج بازه-ی (۲/۵۸، -۲/۵۸) قرار دارند. همچنین، مقادیر R^2 برای همه مؤلفه‌ها متوسط به بالا بوده و بر اساس ضرایب استاندارد بار عاملی برای هر مؤلفه بالاتر از ۰/۷ می‌باشد و

جدول ۲. نتایج حاصل از یافته‌های تحلیل عاملی تأییدی برای متغیر عوامل تسهیل‌کننده بین‌المللی سازی در سطح معناداری ۰/۰۵

متغیر	مؤلفه	t-value	ضریب استاندارد	R2
عوامل تسهیل‌کننده بین‌المللی سازی	اعتباربخشی مدرک	۱۷/۵۰۸	۰/۶۹۸	۰/۴۸۸
	تولید دانش	۲۸/۲۴۰	۰/۸۳۱	۰/۶۹۱
	دسترسی به منابع متنوع یادگیری	۵۴/۳۱۴	۰/۸۷۷	۰/۷۶۹
	آموزشی	۱۶/۷۰۶	۰/۷۰۷	۰/۵۰۰
	ارتباطی	۲۵/۹۶۴	۰/۷۹۴	۰/۶۳۰
	فرهنگی	۲۶/۴۶۷	۰/۷۹۹	۰/۶۳۸
	سیاسی	۱۱/۷۰۳	۰/۶۵۶	۰/۴۳۰
	سیاست‌های کلان آموزشی	۵۳/۳۵۷	۰/۸۷۶	۰/۷۶۸
	ایجاد فرصت‌های توسعه حرفه‌ای برای مدیران و استادان	۱۷/۹۸۶	۰/۷۲۵	۰/۵۲۶
	برقراری ارتباطات علمی و فرهنگی	۲۵/۶۰۸	۰/۷۹۷	۰/۶۳۶
	قوانین جاری و شفاف‌سازی آن‌ها	۱۳/۲۸۱	۰/۷۱۲	۰/۵۰۸
	توسعه منابع مالی	۲۰/۹۶۸	۰/۷۷۰	۰/۵۹۴
	توسعه منابع انسانی	۱۳/۲۱۴	۰/۶۸۱	۰/۴۶۴
	توسعه زیرساخت‌های تکنولوژی	۲۹/۳۸۲	۰/۸۱۳	۰/۶۶۱

برای بررسی میزان اثرگذاری موانع بین‌المللی سازی و عوامل تسهیل‌کننده بین‌المللی سازی دانشگاه بر انطباق‌پذیری سازمانی به همراه ارائه الگوی یکپارچه و متعادل بر اساس روابط بین متغیرها با استفاده از نرم‌افزار PLS محاسبه شد که در نمودار ۱ و جدول ۳ ارائه شده است.

مطابق جدول ۲، در سطح اطمینان ۹۹٪ مقادیر t-value برای تمام مؤلفه‌های عوامل تسهیل‌کننده بین‌المللی سازی در خارج بازه (۲/۵۸، -۲/۵۸) قرار دارند. همچنین، مقادیر R^2 برای همه مؤلفه‌ها متوسط به بالا بوده و بر اساس ضرایب استاندارد بار عاملی برای هر مؤلفه بالاتر از ۰/۶ می‌باشد و بالاترین بار عاملی مربوط به مؤلفه دسترسی به منابع متنوع یادگیری (۰/۸۷۷) و پایین‌ترین بار عاملی مربوط به مؤلفه‌ی سیاسی (۰/۶۵۶) است.

نمودار ۱. مدل ساختاری در حالت معنی‌داری ضرایب مسیر

جدول ۳. نتایج حاصل از یافته‌های تحلیل مسیر

متغیرها	آماره t	ضریب استاندارد
تأثیر موانع بین‌المللی سازی دانشگاه بر انطباق‌پذیری سازمانی	۶/۴۲۹	-۰/۴۳۱
تأثیر عوامل تسهیل‌کننده بین‌المللی سازی دانشگاه بر انطباق‌پذیری سازمانی	۷/۴۷۹	۰/۵۰۳

بحث و نتیجه‌گیری

مؤسسات آموزش عالی کشور برای آنکه بتوانند در آغاز قرن بیست و یکم به نیازهای زمان پاسخ دهند، باید با موقعیت‌های دگرگون شونده داخلی و بین‌المللی، سازگار گردند و همچنین با توجه به اینکه دانشگاه‌ها در حرکت خود به سوی آینده، ناگزیر باید به سمت بین‌المللی شدن بروند، شناسایی موانع بین‌المللی شدن حائز اهمیت می‌باشد. لذا این پژوهش به دنبال شناسایی موانع بین‌المللی سازی با رویکرد انطباق‌پذیری سازمانی و ارائه مدل مواجهه با آن‌ها در دانشگاه علوم پزشکی استان گلستان می‌باشد.

نتایج این پژوهش نشان داد که؛ موانع بین‌المللی سازی دارای سیزده مؤلفه «فرهنگی، روش تدریس، محتوایی، انسانی، تجهیزاتی، ساختاری، مدیریتی- سیاسی، مالی، تکنولوژیکی، خدمات پشتیبانی، همکاری‌های بین‌المللی، موانع داخلی سازمان و برنامه درسی» است. این یافته با نتایج پژوهش‌های زمانی منش و همکاران (۱۳۹۶)، سلیمی و همکاران (۱۳۹۴)، اشتری (۱۳۹۴)، خسروی - نژاد و همکاران (۱۳۹۰)، کاهن و همکاران (۲۰۱۶) و چالدرز (۲۰۱۰) همسو می‌باشد.

از دیگر یافته‌های پژوهش حاضر این است که؛ عوامل تسهیل‌کننده بین‌المللی سازی دارای چهارده مؤلفه اعتباربخشی مدرک، تولید دانش، دسترسی به منابع متنوع یادگیری، آموزشی، ارتباطی، فرهنگی، سیاسی، سیاست‌های کلان آموزش عالی، ایجاد فرصت‌های توسعه حرفه‌ای برای مدیران و استادان، برقراری ارتباطات علمی و فرهنگی، قوانین جاری و شفاف‌سازی آن‌ها، توسعه منابع مالی، توسعه منابع انسانی و توسعه زیرساخت‌های تکنولوژیکی» است. این یافته با نتایج پژوهش‌های عصاره

نمودار ۱ و نتایج تحلیل مسیر مندرج در جدول ۳ نشان می‌دهند که بر اساس ضرایب استاندارد بین متغیر مکنون برون‌زا (موانع بین‌المللی سازی) با متغیر مکنون درون‌زا (انطباق‌پذیری سازمانی) بار عاملی $-0/431$ و بین متغیر مکنون برون‌زا (عوامل تسهیل‌کننده بین‌المللی سازی) با متغیر مکنون درون‌زا (انطباق‌پذیری سازمانی) بار عاملی $0/503$ برقرار است. همچنین به دلیل اینکه مقدار t -value در خارج بازه‌ی $(2/58$ و $-2/58)$ قرار دارند در سطح اطمینان ۹۹٪ تأثیر موانع بین‌المللی سازی و عوامل تسهیل‌کننده بین‌المللی سازی بر انطباق‌پذیری سازمانی معنی‌دار شده است، لذا موانع بین‌المللی سازی بر انطباق‌پذیری سازمانی تأثیر منفی و معنادار و عوامل تسهیل‌کننده بین‌المللی سازی دانشگاه بر انطباق‌پذیری سازمانی تأثیر مثبت و معنادار دارند.

معادلات ساختاری پژوهش به شرح ذیل است:

عوامل تسهیل‌کننده بین‌المللی سازی $* 0/503 +$ موانع بین‌المللی سازی $* -0/431 =$ انطباق‌پذیری سازمانی
مدل معادلات ساختاری فوق حاکی از آن است که: متغیر مکنون درون‌زا (انطباق‌پذیری سازمانی) از متغیر مکنون برون‌زا (موانع بین‌المللی سازی) با (ضریب تأثیر $-0/431$ و $t=6/429$) و (عوامل تسهیل‌کننده بین‌المللی سازی) با (ضریب تأثیر $0/503$ و $t=7/479$) تأثیر معناداری می‌پذیرد.

برای تعیین درجه تناسب مدل مواجهه با بین‌المللی سازی با رویکرد انطباق‌پذیری سازمانی در دانشگاه علوم پزشکی استان گلستان از شاخص GOF استفاده شد. این شاخص را با سه مقدار $0/01$ (ضعیف)، $0/15$ (متوسط) و $0/35$ (قوی) مقایسه می‌نمایند. مقدار شاخص GOF، $0/685$ محاسبه شد. با توجه به اینکه این مقدار بالای $0/15$ محاسبه شد، لذا مدل دارای برازش مناسب می‌باشد.

References:

Afshar Kazemi M, Boroumand S 2009, Investigating the Supply and Demand of Higher Education in the Country and the Position of Islamic Azad University in this Process, Vice chancellor for research, Islamic Azad University, Tehran, Iran. [In Persian].

Alodari, H, Amini, M, Farjvand, A 2013, Designing and elaborating a model for government agencies' adaptability (studied by Payam Noor University), *Journal of Management of Governmental Organizations*, vol.1, No. 3, pp. 97-83.[In Persian].

Asare, AS, Faghih Abasi, A 2015, Investigating the Factors Affecting the Internationalization of Academic Curricula in Iranian Higher Education Institutions: (Case Study of Shahid Rajae Teacher Training University, Tehran), The First National Conference on Modern Studies and Research in the field of Educational Sciences and Psychology, Qom, Soroush Hekmat Mortazavi Islamic Studies and Research Center.[In Persian].

Ashterie, S 2015, Investigating the Barriers to Internationalization of the Curriculum of Universities and Higher Education Institutions from the Perspective of the Faculty of Nonprofit Universities of Ivanki, Second Scientific Research Conference on New Findings of Management Sciences, Entrepreneurship and Education, Tehran, Association for Development and Promotion of Fundamental Sciences and Technologies. [In Persian]

Bostrom, CA 2009, Diffusion of internationalization in Turkish higher education, *Journal of Stud International Education*, vol.10, no.5, 11-19.

و فقیه عباسی (۱۳۹۴) و فتحی واجارگاه و همکاران (۱۳۹۰) همسو می‌باشد.

نتایج آزمون معادلات ساختاری نشان داد که؛ موانع بین‌المللی سازی بر انطباق‌پذیری سازمانی تأثیر منفی و معنادار و عوامل تسهیل‌کننده بین‌المللی سازی دانشگاه بر انطباق‌پذیری سازمانی تأثیر مثبت و معناداری دارند. در تبیین این یافته می‌توان گفت که؛ بین‌المللی شدن یعنی به جریان افتادن تکنولوژی، اقتصاد، دانش، مردم، ارزش‌ها و ایده‌ها بر فراز مرزها و هر کشوری را به گونه‌ای صرف‌نظر از تاریخ، سنن، فرهنگ و انتظارات تحت تأثیر قرار می‌دهد. امروزه همه دانشگاه‌ها تحت تأثیر بین‌المللی شدن هستند و عواملی از قبیل قرار گرفتن دانش در فضای سایبر و حذف زمان و فاصله به‌عنوان موانع دانش و ارتباطات؛ سهولت جابجایی استادان و دانشجویان و برگزاری روز افزون کنفرانس‌های بین‌المللی؛ افزایش تشکلهای و شبکه‌های ارتباطی میان دانشگاه‌ها؛ افزایش فعالیت گروهی در تحقیقات و انتشار کتاب و مقالات و استاندارد شدن عناصر آموزشی و پژوهشی در دانشگاه‌ها از مهم‌ترین زمینه‌های بین‌المللی شدن در دانشگاه‌ها است که سبب هماهنگی و همکاری‌های علمی و پژوهشی میان دانشگاه‌ها می‌شود. لذا تأثیر منفی موانع بین‌المللی سازی بر انطباق‌پذیری سازمانی و تأثیر مثبت عوامل تسهیل‌کننده بین‌المللی سازی دانشگاه بر انطباق‌پذیری سازمانی منطقی به نظر می‌رسد.

در پایان با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود که؛ مسئولان و مدیران دانشگاه علوم پزشکی استان گلستان موانع و عوامل مؤثر بر بین‌المللی سازی دانشگاه را شناسایی نمایند و موانع بین‌المللی سازی را تا حد امکان برطرف نمایند تا از این طریق بتوانند موجب بین‌المللی سازی دانشگاه و رشد و توسعه علمی کشور شوند. همچنین کارگاه آموزشی و سایر فرصت‌های توسعه حرفه‌ای در خصوص مباحث بین‌المللی برای اساتید برگزار گردد و دفتر همکاری‌های علمی بین‌المللی در تمامی مراکز آموزش عالی ایران نیز تشکیل شود.

- Ismail N 2016, Investigating the Current and Favorable Status of Universities from the Perspectives of Universities (Tehran University Case), *Journal of Modern Educational Thoughts*, Vol. 12, no. 4, pp. 149-115. [In Persian]
- KHoshnodi Far, M 2011, Internationalization of Distance Learning Curricula, *Journal of Educational Technology*, No. 20, pp. 21 - 30. [In Persian].
- Khosravi Nejad, SH 2011, Study of International Barriers to Curriculum Development of Azad University 6th District (Khuzestan Province) from the Viewpoints of Faculty Members of these Universities, *Higher Education Curriculum Studies*, vol.2, No. 4, pp. 59-31. [In Persian].
- Roga R, Lapiņa I, Müürsepp, P2015, Internationalization of Higher Education: Analysis of Factors Influencing Foreign Students' Choice of Higher Education Institution, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, vol.213, 925 – 930.
- Salimi, J Azizi, N Alimohammadi, B 2015, An Overview of the Barriers and Solutions to the Internationalization of Technical-Higher Education Programs, *Educational Planning Studies Quarterly*, Vol.4, No. 7, pp. 81-55. [In Persian].
- Zamanimanesh, H 2017, Designing a Native Model for Internationalization of Iranian Medical Sciences Universities: A Qualitative Study, *Journal of Research in Medical Education Education*, Vol.9, No. 2, pp. 56-44. [In Persian].
- Institution. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 213, 925 – 930.
- Cahen FR, Lahiri S, Borini, FM 2016, Managerial perceptions of barriers to internationalization: An examination of Brazil's new technology-based firms. *Journal of Business Research*, vol. 69, no.6, 1973-1979.
- Chang, DF, Lin, NJ 2018, Applying CIPO indicators to examine internationalization in higher education institutions in Taiwan, *International Journal of Educational Development*.
- Childress, L 2010, The Twenty- first century University: Developing Faculty Engagement in Internationalization (Complicated Conversation: A book Series of Curriculum Studies), New York: Peter Lang.
- Fathi Vajargah, K 2011, The internationalization process of distance learning curricula in higher education in Iran, *New Approach in Educational Management*, Vol. 1, No. 2, pp. 106-77. [In Persian].
- Fathi Vajargahi, K 2012, Internationalizing the Curriculum in the Iranian Higher Education System: Challenges and Strategies, *Journal of Educational Sciences Shahid Chamran University of Ahvaz*, Volume 6, Number 2, pp. 66-45.[in Persian].
- Grigorieva, E 2014, Language teaching content renovation in the context of higher education internationalization, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, vol.152, 1143 – 1147.
- Iatagan, M 2015, Challenges of the Romanian higher education system in the context of globalization. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, vol.180, 345 – 351.

Identifying Barriers to Internationalization the Organizational Adaptation Approach and Presenting an Exposure Model at Golestan University of Medical Sciences

Mohammad Javad Zanganeh: Ph.D. student, Department of Educational Management, Sari Branch -Islamic Azad University, , Sari, Iran.

Tarane Enayati*: Faculty Member, Department of Educational Management, Islamic Azad University, Sari Branch, Sari, Iran.

Reza Yousefi Saeed Abadi: Faculty Member, Department of Educational Management, Islamic Azad University, Sari Branch, Sari, Iran.

Abstract: The purpose of this study was to identify the barriers of internationalization with organizational adaptation approach and then to present a model of exposure in Golestan University of Medical Sciences. The research was an applied study in terms of purpose and in terms of methodology, descriptive survey. The statistical population consisted of 373 managers and faculty members of Golestan University of Medical Sciences those were selected by stratified random sampling method based on Cochran formula. Afterwards, 190 members were selected as study participation. Data collection was performed through a researcher made questionnaire of barriers to internationalization with 69 questions, a researcher made questionnaire of facilitators of internationalization with 71 questions and a researcher made questionnaire of organizational adaptability with 40 questions. The validity and reliability of the instruments were confirmed. Moreover, tests, exploratory factor analysis, confirmatory factor analysis and structural equations were used for data analysis. The results showed that the three barriers to internationalization included thirteen components: "cultural, teaching, content, human, equipment, structural, managerial-political, financial, technological, support services, international cooperation, internal barriers to the organization, and curriculum". Fourteen Components of Facilitating Internationalization: Document Accreditation, Knowledge Production, Access to Various Learning, Educational, Communication, Cultural, Political Resources, Higher Education Major Policies, Creating Professional Development Opportunities for Managers and Professors , scientific and cultural relations, current laws and their transparency, development of financial resources, development of resources, the origin and development of technological infrastructures. Barriers to university internationalization with standard coefficient (-0.431) had a significant negative impact on organizational adaptability, in addition, internationalization facilitating factors of university with standard coefficient (0.503) had a positive and significant effect on organizational adaptability; and therefore, the proposed model revealed an acceptable conformity.

Key words: Barriers, Internationalization, Organizational Adaptation, University of Medical Sciences.

*Corresponding author: Faculty Member, Department of Educational Management, Islamic Azad University, Sari Branch, Sari, Iran.

Email: tenayati@yahoo.com